

Островий, Володимир Дослідження Поділля в науково-теоретичній спадщині Володимира Гериновича [Текст] / Володимир Островий // Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету ім. В. Гнатюка. Сер. Історія. Тернопіль: Вид-во Тернопільського нац. пед. ун-та імені В.Гнатюка 2012. Вип. 2. С. 241–246. Бібліогр. в кінці ст.

УДК 911.2 (477.43/44) (045)

В.М. Островий

Дослідження Поділля в науково-теоретичній спадщині В.О. Гериновича

У статті аналізується внесок В.О. Гериновича в дослідження історичного краєзнавства Поділля.

Ключові слова: В.О. Геринович, Поділля, Кам'янець-Подільський, географ, науково-дослідна робота, краєзнавство, природно-виробничі сили, інститут народної освіти.

З розвитком демократії та становлення Української правової держави, з метою відновлення історичної правди, особливої ваги набуває звернення до наукової спадщини національної творчої еліти, роль і значення якої була штучно занижена або просто викреслена з вітчизняної історії сталінським режимом.

Тому, особливої актуальності набуває науково-теоретична спадщина Володимира Олександровича Гериновича – вітчизняного географа, історика, педагога, громадського діяча.

Наукова новизна публікації полягає в тому, що на основі комплексного і об'єктивного дослідження, здійснено спробу розширити та проаналізувати внесок ученого в розвиток історичного краєзнавства Поділля.

Питання, пов'язані з вивченням науково-теоретичного доробку вченого досліджували відомі українські вчені О.М. Завальнюк,

М.Б. Петров [1-3], Л.В. Баженов [4], О.К. Котоній [5], В.С. Прокопчук [6-9], В.О. Савчук [10-11], О.І. Шаблій [12] та ін. Однак вони частково зачіпали подільську тематику в краєзнавчих розробках В. Геріновича.

Мета статті – проказати значимість творчого доробку Володимира Геріновича присвяченого дослідженню Поділля, а також здійснити його комплексний аналіз.

Основні завдання наукової публікації обумовлені вивченням внеску вченого в галузь українського історичного краєзнавства, археології, фізичної та соціально-економічної географії.

Об'єкт дослідження – внесок В.О. Геріновича в розвиток історичного і географічного краєзнавства Поділля.

Предмет дослідження – дослідити внесок ученого в розвиток історії та географії Поділля, шляхом аналізу його науково-теоретичної спадщини.

Основу джерельної бази дослідження складають матеріали Центрального державного історичного архіву України (м. Львів), Державного архіву Хмельницької області (м. Хмельницький), періодичної преси. Наукова новизна статті полягає в спробі вперше звернути увагу науковців на регіональні дослідження В.О. Геріновича, зокрема присвячених Поділлю.

Найбільший талант В.О. Геріновича як науковця та дослідника подільського краю, проявився під час його праці в Кам'янець-Подільському державному українському університеті, інституті народної освіти (інституті соціального виховання) впродовж 1919-1932 рр. Його числені наукові розвідки торкалися проблем історії, фізичної, соціально-економічної географії, антропогеографії та археології регіону.

Дослідницький інтерес до подільського регіону В.О. Герінович проявив задовго до прибуття до м. Кам'янця-Подільського (1919 р.). Так, ще 1907 р. у „Записках наукового товариства імені Шевченка” було опубліковано його рецензію на наукову працю польського дослідника В. Лозинського „Долини східно-карпатських і подільських рік” [13].

Подорожуючи на пароплаві 1911 р. від м. Будапешту до м. Відня, В.О. Герінович висловив своє ставлення до подільської землі та її природи. Складається враження, що вчений просто захоплений краєм: „...Спокійно тут і гарно в тій гористій часті угорської країни. І мимохить нагадуєш собі рідний край і тут любиму красу его краєвидів, яких немислимі картини заповнюють дорогу землю улюбленої Вітчизни. І здає ся тобі, що бачиш Дністер спутаний ярами Поділля, бачиш огники, світла хатинок в наддністрянських хатах, килим зелені наче стяжка покриваюча яри Поділля, спокійне небо дорогого краю, косара, квочку і шлях чумацький на небі і той місяченько оспіваний в народних піснях...” [14]. Недарма, майже тринадцять років свого життя вчений провів на Поділлі.

У своїй роботі „Нарис Економічної Географії України: Часть географічна” [15]. Володимир Олександрович згадує Поділля як регіон багатий на хліб, що має також велику кількість цукрових, тютюнових фабрик, гуралень, млинів, тощо. Столицею краю називає м. Кам’янець-Подільський, одне з найдавніших міст в Україні, яке розташоване серед живописної природи. Поміж іншого, В.О. Герінович виділяє Кам’янець-Подільський державний український університет як потужний освітній центр [16]. Незважаючи на реорганізацію університету та вилучення цієї назви з обігу, В.О. Герінович продовжує вживати термін „університет”, демонструючи цим значимість вишу. Дана тенденція прослідковується у його статтях „До історії Кам’янець-Подільського Інституту Народної Освіти” [17], „Робітничий університет у Кам’янці на Поділля” та „З практики робітничого університету в Кам’янці на Поділлі” [18].

Особливої уваги заслуговує двохтомна праця В.О. Герінович „Кам’яначчина” [19], перший том якої вийшов 1926 р. у м. Кам’янці-Подільському під рубрикою „Природа”. Автором чи не вперше було описано, систематизовано та комплексно проаналізовано природу Поділля. До монографії також включено матеріали про кордони Кам’яначчини, географічне положення, адміністративний поділ, історію, рельєф, клімат,

гідрографію, рослинність та тваринний світ. Вже наступного року виходить другий том „Кам’янецьчина”: „Населення і його економічна діяльність” [20], в якому автор характеризує соціально-економічні чинники розвитку регіону. В першому розділі „Населення” В.О. Геринович, опираючись на багатий археологічний матеріал, аналізує процес розвитку населення Поділля. Дається системний демографічний аналіз за населеними пунктами. Завершується розділ антропологічною характеристикою українського населення Кам’янецьчини та додатками, в яких характеризуються національні меншини м. Кам’янця-Подільського.

У другому розділі „Економічна діяльність населення Кам’янецьчини” автор визначає передумови зародження економічних відносин з часів неоліту. Проаналізовано становлення внутрішнього та зовнішнього ринків, поземельні відносини, промисловість, економічна спеціалізація краю. Зокрема ботанічний садок, що був організований при інституті народної освіти у період ректорства В.О. Геринович, став науково-дослідною базою для акліматизації рослин, економічно вигідних регіону [21]. Як зазначає автор, на 1926 р. в ньому вже нараховувалося понад півтисячі рослин.

Важливу роль вчений відводить р. Дністер, як торговельному шляху. Автор ґрунтовно досліджує історію розвитку текстильної промисловості м. Дунаєвець. Одним з перших серед подільських науковців В.О. Геринович розглянув м. Дунаївці як складову в системі економічної політики шляхетської Польщі. Особливий інтерес викликає історія заснування колонії німців-текстильників містечка та її роль у розвитку економіки краю. Центральне місце автор відводить м. Кам’янцю-Подільському, його унікальній історії. Через особливість розташування та забудови, В.О. Геринович називає м. Кам’янець-Подільський „українським Нюрнбергом” [21]. Третій розділ, учений присвячує оптимізації використанню природного потенціалу краю, перспективі розвитку народного господарства Кам’янецьчини. Саме в цьому полягає найбільша практична цінність даної монографії.

Популяризуючи серед населення Поділля знання про навколишнє середовище, В.О. Геринович розміщує низку статей у місцевому часописі „Червоний кордон” під рубрикою „Вчимося краще господарювати”. Звертаючись до широкого загалу селянства, вчений намагався в доступній науково-популярній формі озброїти населення знанням.

Переслідуючи мету ефективного використання природних ресурсів та умов в процесі господарювання, Володимир Олександрович обирає найбільш актуальні проблеми сільського господарства. Так, у статті „Про яри і ярки Кам’янецьчини та засоби боротьби з ними” [22], автор не тільки вирізняє поняття яри і ярки, але і дає їм якісні характеристики. За його свідченнями, найбільш згубними для краю є ярки, оскільки вони швидше розростаються та загрожують сільському господарству. Динаміка їх росту показана на прикладі Вінничини, оскільки на Кам’янецьчині подібних досліджень не проводилося [23]. В.О. Геринович характеризує цілу систему заходів у боротьбі з ерозією подільського поземелля. Одночасно пропонує розпочати активне насадження лісів.

В статті „Вивчаймо виробничі сили Кам’янецьчини” [24] В.О. Геринович закликає до будівництва на Кам’янецьчині широкої сітки гідрологічних та метеорологічних станцій. Отриманий дослідний матеріал допоможе передбачувати та боротися з запливами річок та дасть можливість культивувати в місцевих ярах цінні культури – виноград, морелі, мигдалеве дерево, культури, притаманні південним регіонам країни.

Специфіку розселення округи в південній Придністрянській її частині, В.О. Геринович аналізує у статті „Вивчаймо й використовуємо особливості природи Кам’янецьчини” [25]. Цей процес, на думку вченого, визначається гідрологічними та кліматичними чинниками. Зокрема, особливість розташування ярів та товтрянських гір краю створює м’який південний клімат. Саме це зумовлює привабливість для садівництва й городництва, притаманного південним регіонам, робить господарство більш

прибутковим, ніж традиційне зернове. Використання площі ярів для насадження вищезазначеними культурами, при одночасній переробці продукції на місці, на думку В.О. Геринович – один з найкращих засобів подолання економічних труднощів перенаселеної округи. Особливості клімату Поділля вчений почав вивчати, ще в українському університеті в „Товаристві Точних Наук” [26, арк. 1].

Велике значення В.О. Геринович надавав індустріалізації СРСР та, зокрема, будівництву Дніпрогесу. Незважаючи на віддаленість новобудови від Кам'янецьчини, Проскурівщини та Могилівщини, в статті „Дніпрельстан і Західне Поділля” [27], стверджував, що розбудова промисловості дасть можливість відкрити нові ринки збуту для сільськогосподарської продукції краю та збільшить зайнятість населення у товарному виробництві Західного Поділля. Одночасне здешевлення електричної енергії та видатків на транспортування, призведе до падіння цін на промислову продукцію для сільського господарства. Тому автор закликав подолян всіляко підтримувати це будівництво [27].

Сприятливі передумови складання річкової системи округи, на думку В.О. Геринович, створюють можливість активно будувати і використовувати гідроелектростанції. Вчений пропонує на прикладі кам'янецького водоспаду та місцевої електростанції, що була закладена 1930 р., шляхом тунелювання (звуження) і утворення значного ухилу річкової течії, розвивати будівництво гідроелектростанцій на Поділлі. Найбільш придатною річкою для будівництва електростанцій, на його думку, була р. Смотрич [28]. Впевненість у перспективності даного питання В. Геринович втілював у черговій роботі „Проект використання водяної енергії Дністра і його Подільських приток для електрифікації Подоля і Бесарабії” [29], що вийшла друком 1931 р.

У статті, „Культурне життя в Кам'янці на Поділлі” [30, арк. 1-6], що присвячена історії та розвитку культурного життя в м. Кам'янці-Подільському, В.О. Геринович проаналізував складний процес розвитку та

становлення вищої школи в місті у 20-ті рр. ХХ ст. Центральне місце, автор відводить інституту народної освіти, який готував вчителів старших класів трудової школи, сільськогосподарському інституту, хімічному технікуму, які готували організаторів-агрономів та інженерів. Охарактеризовано дослідницьку роботу студентів з вивчення історії, культури та економіки подільського краю, яка реалізувалася в процесі підготовки студентами старших курсів дипломних робіт. Відмічається підготовка студентів до аспірантури. Так, за десять років існування, вища школа м. Кам'янця-Подільського підготувала кілька десятків аспірантів. Як зазначає В. Геринович, результати здобутків наукових досліджень студентів м. Кам'янця-Подільського використовували Українська і Всесоюзна Академії Наук [30, арк. 2].

Відзначає В. Геринович і відомих науковців-дослідників Поділля: В. Марчинського, С. Сташица, А. Аджейовського, М. Барбот де Марні, А. Ролле, М. Симашкевича та ін.

Першою науковою організацією м. Кам'янця-Подільського, за свідченням В. Гериновича, стало „Товариство лікарів”, силами якого було влаштовано місцевий музей. Згадує Володимир Олександрович і краєзнавчу діяльність „Товариства подільських природників та любителів природи”, що засновано професором П. Бучинським [30, арк. 3]. Центральне місце у статті займають відомості про організацію та діяльність наукового товариства, заснованого 1919 р. при Українському університеті. Планова науково-дослідна робота товариства починається з 1922 р., з часу заснування „Науково-дослідної кафедри природи, культури і народного господарства Поділля”. Також автор подає кількісний склад кафедри, який нараховував 18 дійсних членів і наукових робітників, 24 аспіранти, що працювали у відповідних підсекціях [31].

Високо оцінив Володимир Олександрович діяльність викладачів: М. Баєра, В. Бернацького, Н. Гаморака, Л. Карету, О. Красівського,

О. Неселовського, М. Косака, І. Любарського, О. Мельника, та ін [30, арк. 4].

Важливим науковим та освітнім моментом в культурному житті Кам'яниччини і в цілому Поділля, на думку автора, стало заснування історико-археологічного музею в м. Кам'янці-Подільському. Вже 1920 р. церковно-археологічний музей змінює назву на історико-археологічний та переходить у відання політосвіти. Автор подає цікаві відомості про історію музею [30, арк. 5], його багату колекцію.

Особливе місце в статті займають відомості про заснування в м. Кам'янці-Подільському Краєзнавчого товариства. Автором визначено завдання та значення краєзнавчої організації. Згадує автор бібліотеку інституту народної освіти, архівне управління з цінними матеріалами, що датувалися другою половиною XVIII ст. [30, арк. 6].

На основі видань краєзнавчого товариства в 1928-1929 рр. під керівництвом В. Гериновича було знято кінокартину „На межі двох світів” (екскурсія по Кам'яниччині), про багату природу Подільського краю, зокрема, Кам'яниччини. У 1930 р. В.О. Геринович прийняв участь у кінозйомці картини „Кармелюк” в якості асистента-консультанта [32, арк. 196].

З метою популяризації знань про рідний край, значимою подією для всього Поділля стало видання двох розвідок: „Порадник екскурсанта Кам'яниччини” та „Екскурсант Кам'яниччини” 1928 р. [33]. Вченим був розроблений екскурсійний маршрут подорожі по Кам'яниччині, з визначенням найбільш важливих місцевин з точки зору історії, економіки та культури Поділля. Автор не тільки знайомить екскурсанта з географічним положенням округи та унікальністю природного світу, але й глибоко аналізує історичні, суспільно-політичні, соціально-економічні та культурні процеси краю.

1930 р. у журналі „Краєзнавство” виходить чергова стаття під назвою „Кам'янець на Поділлі” [34]. Вчений вперше здійснює історичний екскурс

в минуле древнього міста, та розміщує дев'ять фотографій з мальовничими пейзажами Кам'янця. Подає автор і графічний план кам'янецького кам'яного і земляного замку зразка 1699 р., а також схему старого міста над р. Смотричем. Багатий фактичний та ілюстрований матеріал, поданий живою мовою, захоплює самого прискіпливого читача.

В цьому ж часописі В.О. Геринович публікує статтю „Наші Товтри” [35], в якій аналізує живописний товтровий ландшафт Поділля та розглядає різні теорії походження даного геологічного явища. Велика увага приділяється впливу товтр на історичний розвиток та економіку Поділля. Фотографічний матеріал предствляє неповторну живописну природу Подільських товтр.

У своїх наукових та науково-популярних публікаціях В.О. Геринович постає як палкий оборонець історико-архітектурних пам'яток старовини. Так, у статті „Про консервацію Кам'янецької фортеці” [36], Володимир Олександрович не тільки вказує на значимість споруди, але і закликає до збереження пам'ятки в незмінному стані, що відбиває нашарування різних епох в розвитку Поділля. Тільки при збереженні і відтворенні давньої доби за оригінальним планом, як зазначає В.О. Геринович, фортеця буде мати наукове і науково-навчальне значення для всього загалу. Займався вчений і археологічними дослідженнями давніх поховань на Поділлі [37].

В журналі „Краєзнавство” друкуються статті В.О. Геринович присвячені національним меншинам краю, такі як: „Вірмени в Кам'янці” [38] та „Євреї в Кам'янці” [39], де автор аналізує історію заселення краю та вплив вказаних народів на соціально-економічний розвиток господарства міста.

У своїй короткій розвідці „Про джерела мінеральних вод на Кам'янецьчині” [40], В.О. Геринович, цікавиться питанням наявності та станом дослідження мінеральних вод в Кам'янецькій окрузі, які мають господарське та лікувальне значення.

Займається вчений і розвідкою покладів природних копалин краю. Зокрема, у статті „Буре вугілля на Кам'янецьчині” [41], автор на основі наукових розвідок інженера Жебрівського, який ще наприкінці ХІХ ст. виявив ознаки покладів бурого вугілля в р-ні с.с. Гуменці, Колубаєвці, Макова закликав окружну планову комісію, науковців, краєзнавців дослідити та перевірити результати геологічних досліджень. В разі підтвердження, на думку В.О. Геринович, значимість відкриття, особливо для малолісної Кам'янецьчини, бідної на мінеральне паливо, має вирішальне значення. Вже на початку 1930 р. учений публікує в місцевій пресі статтю-продовження „Антрацит на Кам'янецьчині” [42], в якій повідомляє про знахідку антрациту під час копання колодязю біля с. Гуменці. В наслідок дослідження цього випадку, Володимир Геринович вкотре наполягає на серйозній геологічній розвідці. Цінності природних ресурсів краю, вчений присвячує статтю „Використовуймо природні виробничі сили Кам'янецьчини” [43], а згодом, за підтримки Кам'янець-Подільської Окружної Планової Комісії, в січні 1930 р., світ побачила його монографія під назвою „Природні виробничі сили Кам'янецьчини” [44]. На прикладі процесів утворення та використання у виробництві природних ресурсів краю, з використанням широкої наукової джерельної бази, особистих геологічних розвідок, іноземного досвіду, В.О. Геринович аналізує напрацьований за довгі роки матеріал, присвячений природним багатствам Поділля. Одночасно, вчений зазначає про недостатність вивчення потенційних виробничих сил краю, що ускладнює подальший економічний розвиток та зростання добробуту широких верств населення. Тому, дана розвідка мала дати черговий поштовх до всебічного наукового вивчення природних виробничих сил не тільки Кам'янецьчини але й інших частин України та СРСР.

Особлива цінність досліджень В.О. Геринович, присвячених природно-економічному потенціалу Поділля, полягає в їх багатовекторності, системності підходів, оригінальності вирішення

складних завдань, що ставила наука того часу. Науковий доробок вченого навіть зараз не втратив практичного значення.

Список використаних джерел

1. 1. Завальнюк, О.М. „Винним себе визнав...” (В.О. Геринович) / О.М. Завальнюк, М.Б. Петров // Репресоване краєзнавство (20-30-ті роки) – К.: Рідний край; Хмельницький: ред.-вид. відділ, 1991. – С.178-183.
2. Завальнюк, О.М. Володимир Олександрович Геринович / О.М. Завальнюк // Зневажена Клію. – К. : НАН України. Ін-т іст. України, 2005. – С.116-141.
3. Завальнюк, О.М. В.О. Геринович – приват-доцент Кам’янець-Подільського державного українського університету (1919-1921 рр.) / О.М. Завальнюк // Історія України: маловідомі імена, події, факти: зб. наук. пр. – К.: Ін-т історії НАН України, 2004. – Вип. 25. – С.183-193.
4. Баженов, Л.В. Поділля в працях дослідників XIX-XX ст.: Історіографія. Бібліографія. Матеріали / Л.В. Баженов. – Кам’янець-Подільський : [б.в.], 1993. – 480 с.
5. Котоній, О.К. Науково-теоретична спадщина В.О. Гериновича / О.К. Котоній // Кам’яниччина в контексті історії Поділля : матер. Всеукр. наук. симпозиуму : наук. зб. – Кам’янець-Подільський, 1997. – Т.1. – С.114-115.
6. Прокопчук, В.С. Всеукраїнська спілка краєзнавців та її осередки на Правобережній Україні / В.С. Прокопчук // Освіта, наука і культура на Поділлі. Збірник наукових праць. – Кам’янець-Подільський: Оіюм, 2006. – Т.6: Матеріали другого круглого столу. „Культура, освіта і просвітницький рух на Поділлі у XVIII-на початку XXI ст.” – С.214-230.
7. Його ж. Історичне краєзнавство Правобережної України 30-х років XX – початку XXI ст.: від репресій, занепаду – до відродження, розквіту/ В.С. Прокопчук. – Кам’янець-Подільський: Абетка-НОВА, 2005. – 600 с.
8. Його ж. Краєзнавство на Поділлі: історія і сучасність / В.С. Прокопчук. – К.: [б.в.], 1995. – 204 с.
9. Його ж. Інституціоналізація краєзнавчого руху Правобережної України 20-х років XX ст. / В.С. Прокопчук; наук. ред. П.Т. Тронько; Мін. освіти і науки України, Кам’янець-Подільський нац. ун-т. – Кам’янець-Подільський:

Оіом, 2009. – 600 с. 10. Савчук, В.О. Концептуалізація краєзнавства як науки в неопублікованих працях В.О. Геріновича / В.О. Савчук // Освіта, наука і культура на Поділлі. Збірник наукових праць. – Кам'янець-Подільський: Оіом, 2009. – Т.12 : Матеріали восьмого круглого столу „Культура, освіта і просвітницький рух на Поділлі. Присвячено 90-річчю Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка”. – С.340-351. 11. Його ж. Краєзнавчий рух міста Кам'янця-Подільського у 1921-1923 рр. / В.О. Савчук // Освіта, наука і культура на Поділлі. Збірник наукових праць. – Кам'янець-Подільський: Оіом, 2006. – Т.6: Матеріали другого круглого столу. „Культура, освіта і просвітницький рух на Поділлі у XVIII-на початку ХХІ ст.” – С.204-213. 12. Професор Володимир Герінович / за ред. О. Шаблія. – Львів: Видавн. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2008. – 366 с. 13. Герінович, В.О. Dołyiny rzek wschodnio-karpaccikich i podolccikich / В.О. Герінович, W. Łożincciki – Lwiiw, 1905. – (Рец. на публ.) // Записки НТШ. – Т. LXXX. – Львів, 1907. – С.232-236. 14. Його ж. З Будапешту до Відня // Руслан. – Львів). – 1911. – Ч.193. – 1 вересня. – С.2. 15. Його ж. Нарис Економічної Географії України: часть географічна / В.О. Герінович – Кам'янець-Подільський: Вид-во ревстудвиконокому Кам'янецького укр. ун-ту., 1920. – Т.1 – 188 с. 16. Герінович, В.О. Зазначена праця. С. 115. 17. Його ж. До історії Кам'янець-Подільського інституту народної освіти / В.О. Герінович // Записки Кам'янець-Подільського інституту народної освіти / за ред.: В. Геріновича, Ф. Кондрацького, М. Курневича, І. Любарського, Д. Ходорковського, А. Чепорнюка. – Кам'янець-Подільський: Друк. ім. Леніна, 1927. – Т. 2. – С.1-24. 18. Його ж. З практики робітничого університету в Кам'янці на Поділлі / В.О. Герінович // Шлях освіти, 1926. – №12. – С.139-143. 19. Його ж. Кам'яначчина / В.О. Герінович // Краєзнавство. – Харків, 1929. – №1-2. – С.59. 20. Його ж. Кам'яначчина / В.О. Герінович. – Кам'янець на Поділлі : [б.в.], 1927. – Ч.2: Населення і його економічна діяльність. – 168 с. 21. Герінович, В.О. Зазначена праця. – С.143. 22. Його ж. Про яри і ярки

Кам'яниччини та засоби боротьби з ними / В.О. Геринович // Червоний кордон. – Кам'янець-Подільський, 1927. – Ч.2. – 5 січня. – С.6. 23. Його ж. На боротьбу з ярками повинна стати вся громада / В.О. Геринович // Червоний кордон. – Кам'янець-Подільський, 1927. – Ч.3. – 8 січня. – С.6. 24. Його ж. Вивчаймо виробничі сили Кам'яниччини. Організуймо гідрологічні та метеорологічні станції / В.О. Геринович // Червоний кордон. – Кам'янець-Подільський, 1927. – Ч.6. – 21 січня. – С.7. 25. Його ж. Вивчаймо й використовуємо особливості природи Кам'яниччини / В.О. Геринович // Червоний кордон. – Кам'янець-Подільський, 1927. – Ч.30. – 20 квітня. – С.8. 26. Державний архів Хмельницької області. – (далі – ДАХМО. – Ф.Р. – 582. – Оп.1. – Спр.63. 27. Геринович, В.О. Дніпрельстан і Західне Поділля / В.О. Геринович // Червоний кордон. – Кам'янець-Подільський, 1927. – Ч.79-80. – 12 жовтня. – С.4. 28. Його ж. До проблеми електрифікації Кам'яниччини / В.О. Геринович // Червоний кордон. – Кам'янець-Подільський, 1930. – №.61. – 9 червня. – С.6. 29. Шаблій, О.І. Львівська суспільно-географічна школа : (до 60-річчя кафедри економічної і соціальної географії Львівського національного університету імені Івана Франка) / О.І. Шаблій. – Львів: [б.в.], 2004. – 168 с. 30. Центральний державний історичний архів України (м. Львів) (далі – ЦДІА України (м. Львів)). – Ф.311. – Оп.1. – Спр.69. 31. Островий, В.М. В.О. Геринович, ректор інституту народної освіти, про робітничий університет в Кам'янці на Поділлі / В.М. Островий // Матеріали другої всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції „Соціум. Наука. Культура” – Ч.2 (29-31 січня 2007 р.). – К.: ТОВ „ТК Меганом”, 2007. – С.21-24. 32. Галузевий Державний Архів Служби Безпеки (далі – ГДА СБУ) України (м. Київ). – Спр.59171. – ФП. 33. Островий, В.М. Зазначена праця. – С.180. 34. Геринович, В.О. Кам'янець на Поділлі / В.О. Геринович // Краєзнавство. – Харків, 1930. – №1-5. – С.8-16. 35. Його ж. Наші Товтри / В.О. Геринович // Краєзнавство. – Харків, 1930. – №1-5. – С.16-29. 36. Його ж. Про консервацію Кам'яницької фортеці / В.О. Геринович // Червоний кордон. –

Кам'янець-Подільський, 1930. – №.18. – 15 лютого. – С.6. 37. Його ж. Про археологічні розкопки в с. Кадиївцях, Довжецького і в с. Великій Мукші, Китайгородського району / В.О.Геринович // Червоний кордон. – Кам'янець-Подільський, 1926. – Ч.66. – 2 вересня. – С.4. 38. Його ж. Вірмени в Кам'янці / В.О. Геринович // Краєзнавство. – Харків, 1928. – №1 – С.20-25. 39. Його ж. Євреї в Кам'янці (До історії заселення Кам'яниччини) / В.О. Геринович // Краєзнавство. – Харків, 1929. – №3-10. – С.44-48. 40. Його ж. Про джерела мінеральних вод на Кам'яниччині. Вивчаймо й використовуємо наші природні багатства / В.О. Геринович // Червоний кордон. – Кам'янець-Подільський, 1929. – Ч.122. – 31 жовтня. – С.3. 41. Його ж. Буре вугілля на Кам'яниччині / В.О. Геринович // Червоний кордон. – Кам'янець-Подільський, 1929. – Ч.105. – 21 вересня. – С.5. 42. Антрацит на Кам'яниччині / В.О. Геринович // Червоний кордон. – Кам'янець на Поділлі, 1930. – Ч.10. – 25 січня. – С.6. 43. Його ж. Використовуймо природні виробничі сили Кам'яниччини / В.О. Геринович // Червоний кордон. – Кам'янець-Подільський, 1929. – Ч.124. – 7 листопада. – С.7. 44. Природні виробничі сили Кам'яниччини / В.О. Геринович – Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільська округова плянова комісія, 1930. – 46 с.

Research of Podillia Region in Scientific-Theoretical Heritage of V.O.Gerynovych

The contribution of V.O.Gerynovych into the research of Podillia region and namely in the sphere of history.

Key Words: Podillia region, Kam'yanets'-Podil's'kyi, research work, country study, nature-productive forces, institute of people's education.